

SZÖVEG –
BOGOS ZSUZSANNASOROZAT –
MELLÉKLET

Sófok, strand, 1921

Balatonalmádi, strand, 1912

BALATON-BARÁTOK

A 19. században a külföldi utazók és a magyar társasági élet alakjai egyaránt rajongtak a Balatonért. Telente korcsolyáztak és fakutyáztak, nyáron egymást érték a kulturális programok. Kisfaludy Sándor 1831-ben nyitotta meg Füreden a Dunántúl első kőszínházát, ahol már ekkor magyar nyelven játszottak. A hivatalos nyelv ekkor még a német volt az országban.

◆ Kisfaludy távoli rokona, a magyar gyermekirodalom és az óvodák megteremtője, *Bezerédj Amália* koncertekkel kedveskedett barátainak nyaranta. Villája volt Füreden *Blaža Lujzának* és a múzeumalapító *Széchenyi Ferencnek* – a művészvilág és a mecénások is imádták az itteni pezsgést. Voltak hivatalosabb összejövetelek (mint az Anna-bál vagy a vitorlás egyesület), de egy-egy villa tulajdonosa is gyakran hívott magához társaságot. *Móroczka Kálmán* például diákkori barátját, *Eötvös Károlyt* látta vendégül hosszabb ideig birtokán. A neves ügyvéd itt írta meg *A nagy per* harmadik kötetét, *Utazás a Balaton körül* című munkájában pedig azt is papírra vetette, milyen környezet fogadta Móroczánál: „szerei szőlejét és nemes borait, s szíves barátsággal látja el látogatóit. [...] Királynak való ez a hely. [...] A táj határát balról elzárja az alsóörsi Somlyó hegye s maga a falu fehér egyházával s lakóházaival. Lent a parton a fürdőtelep nyaralói és tornyos hajlékai. Előttünk a Balaton, de túlsó partja messze, alig láthatni ködbe vesző vonalát. Itt legszeleesebb a víz. Jobbról, napnyugatról Tihany félszigete a határ. A látópont magas, alattunk fekszik az egész világ, a közelben is tíz faluval, száz úri nyaralóval s ezer szőlőhegyi fehér hajlékkal. Mind vár,

mind hí, mind mosolygó arccal ajánlja barátságát. S népe is olyan a tájnak, mint maga. Szíves, vidám és magyar.” *Jókai Mór* és családja is gyakori vendég volt Móroczánál – az egyik alkalomról, amikor gardát sütöttek a parton, az író unokahúga, *Vály Mari* számolt be az utókornak. „*Finom balatonfüredi puha cipőkkel telt kosarak is kínáltak a halakoma mellé, valamint kitűnő zamatú balatonmelléki borok is. (...) A gardák elfogyasztása után vidám nótaszóba kezdett a jókedvű társaság. Jókai Mór hangja kicsengett ebből az improvizált énekkarból is*” – írja. Az írónak egyébként különösen kedves volt ez a vidék, Füred orvosa – aki Jókainak sógora volt – ajánlotta neki a környéket. Jókai 1867-ben telket is vásárolt Füreden, és rendszeres látogatója lett a településnek. Felesége, *Laborfalvi Róza* halála után, 1890-ben ugyan eladta birtokát, kapcsolata azonban nem szűnt meg a Balatonnal, második feleségével, *Nagy Bellával* is ellátogattak a tóhoz. Jókai így írt e vidékről: „*Sok szép tájékát bejártam hazámnak; voltam az Alföld végtelen rónáin, álltam a székely havasok csúcsain: de mindeniknél jobban megragadott a Balaton-vidék.*” ◆

Kép - Fortepan

SZÖVEG –
SZABÓ EMESEROVAT –
MELLÉKLET

TÚL AZ UDVARIASSÁGON

A turizmus nemcsak mosolygásról, hanem üzletről is szól. Nem is kicsit, hiszen a vendéglátás és az idegenforgalom a gazdaságra erősen rányomja bélyegét. Megnéztük, milyen számadatokat rejt ez az ágazat.

A turizmus a GDP-hez közvetlen és közvetett módon is hozzájárul, összességében nézve ez a szektor adja a bruttó hazai termék 9,4 százalékát. Egészen pontos adatokat csak a 2012-es évről tudott adni a Magyar Turisztikai Ügynökség: tájékoztatásuk szerint ekkor az ágazat számszakilag 1396 milliárd forintnyi hozzáadott értéket termelt közvetlenül, ami akkor a GDP 5,8 százalékát jelentette. Ezt az értéket többek közt a szállásadók, a vendéglátók, a kulturális szolgáltatók, a gyógyfürdők és egyes személyszállítók termelték meg. A tavalyi év adataiból kiderül, hogy a belföldi turisták – nem számolva az egynapos utazásokkal – összesen 307 milliárd forintot költöttek a turisztikai szolgáltatóknál, míg a külföldiek kiadásai – esetükben már számolnak az egynapos kiruccanásokkal is – 1235 milliárdra rúgtak. Ha a költségeket az egyes szolgáltatók irányából nézzük, akkor azt látjuk, hogy tavaly a kereskedelmi szálláshelyek 370 milliárd forintnyi bruttó bevételre tettek szert, míg a vendéglátók 840 milliárdról. Az utazási irodák tavalyi árbevételéről még nem áll rendelkezésre adat, de a 2014-es összeg 180 milliárd forintra rúg.

SOK TÍZEZER MUNKAHELY

A turizmus a 2012-es adatok alapján 338 ezer embernek adott munkát hazánkban, a pontos tavalyi adat viszont a másfajta számítás miatt nem ismert: csak azt tudjuk, hogy a szálláshely-szolgáltatók és vendéglátók – tehát az ágazat szűkebb értelemben vett része – 183 ezer embert foglalkoztattak. Balatoni turisztikai vállalkozásoknak közel 9300 fő dolgozott, ebből több mint 7 ezren alkalmazottként. A munkavállalók kétharmadát teljes munkaidőben foglalkoztatták, ám a kisebb vállalkozásoknál – főként a vendéglátásban – a részmunkaidős alkalmazás is jelentős volt.

Kép - Profimedia - Red Dot

KÖZPONTBAN A BALATON

Érdekes a balatoni adatokra külön is rápillantani: az ottani turisztikai vállalkozások együttes nettó árbevétele 2014-ben meghaladta a 64 milliárd forintot, ami az országos érték 3 százalékát jelentette. A cégek felénél az értékesítésből származó éves árbevétel az 5 millió forintot sem érte el, ami főképp a szezonalitással magyarázható. A szervezetek magas számából adódóan a vendéglátásban képződött a legtöbb árbevétel – ez adta az összesnek közel 40 százalékát –, ugyanakkor az egy vállalkozásra jutó nettó bevétel a szállodai szolgáltatással, az utaztatással és a hajóztatással, illetve annak kiegészítő tevékenységeivel foglalkozó cégek esetében volt a legmagasabb. A régió turisztikai vállalkozásai 22 milliárd forintnyi hozzáadott értéket állítottak elő, ami az országos adat 3,6 százalékának felelt meg. A turisztikai tevékenységek közül a szálláshely-szolgáltató balatoni vállalkozások súlya a leginkább meghatározó: részesedésük az országos árbevételből 7,5, a hozzáadott értékéből 8,4 százalékos volt 2014-ben. ◆